

Henryk Noga

UWARUNKOWANIA EDUKACYJNE INTERNETU

1. Wychowawcza funkcja Internetu

Internet, jak każde medium, ma swoich zwolenników i przeciwników. Niezależnie od różnych opinii Internet niezaprzeczalnie nie pozostaje obojętny dla procesu wychowania dziecka. Dzięki temu rozwiniętemu medium, użytkownik posiada łatwy dostęp do informacji, wspomagając naukę i rozrywkę. Z roku na rok przybywa dostępnych w Internecie programów edukacyjnych i gier komputerowych, które z reguły w niepełnej wersji można legalnie ściągnąć z Internetu jako tzw. demo. W dobie coraz większej konkurencji na rynku oprogramowania coraz częściej programy udostępnione są użytkownikom sieci bezpłatnie.

Producenci prześcigają się w tworzeniu programów bardziej zachęcających odbiorcę do korzystania z komputera i Internetu. Za pomocą Internetu można uczyć się języków obcych przy pomocy odpowiednio przystosowanych programów komputerowych, które umożliwiają tłumaczenie wyrazów, odsłuchiwanie poprawnej wymowy i brzmienia słowa. W zaawansowanych programach mamy możliwość nagrania swojego głosu w celu odsłuchania poprawności wymówionego słowa w języku obcym. W wielu przypadkach, aby rozwiązać problem nie potrzeba korzystać z bibliotek, lecz jedynie z materiałów zgromadzonych na stronach www. Książki czy też programy coraz częściej dostępne są również w wersji multimedialnej. Prościej odszukać interesujące treści w encyklopedii multimedialnej, zwłaszcza gdy mamy pomocne narzędzia do wyszukiwania, aniżeli szukać zagadnienia w kilkutomowej encyklopedii książkowej. Podczas szukania informacji w Internecie, natychmiast otrzymujemy odpowiedź zwrotną. Strony www poszerzają wiedzę i zainteresowania użytkownika sieci, a sam kontakt z wirtualną rzeczywistością jest przyjemnym sposobem spędzania wolnego czasu. Internet i treści z niego płynące kształtują także uczucia miłości, przyjaźni i patriotyzmu. Komputer wyposażony w Internet spełnia wszystkie funkcje dotychczas używanych środków wzrokowo-słuchowych, jak również posiada funkcje dodatkowe, dlatego jego wykorzystanie i liczba użytkowników wzrasta.

Internet jest światem wyidealizowanym, oderwanym od rzeczywistości, dlatego dzieci bardzo chętnie korzystają z możliwości surfowania w Internecie.

Nauczyciel z kolei informuje o możliwościach pozyskiwania informacji, zwracając uwagę na konieczność selekcji wyszukiwanych treści. Internet bowiem, oprócz korzyści, jakie wnosi w edukację młodego człowieka, niesie ze sobą niebagatelne zagrożenia, np. natknięcie się na wulgaryzmy, treści nasycone agresją czy też sprzeczne opinie innych użytkowników sieci, dlatego bardzo istotne jest zwracanie uwagi przez rodziców, wychowawców, nauczycieli, opiekunów na to, do jakich celów wykorzystywana jest wiedza pozyskana ze stron internetowych.

Dziecko często postrzegając otaczający świat, wartościuje go. Internet kształtuje postawę i system wartości. Świat wartości młodego człowieka może ulec pogorszeniu dzięki temu, iż dziecko, które często korzysta z Internetu, myli fikcję z rzeczywistością. Trafność i konieczność nauki odróżniania dobra od zła jest bardzo istotna w podstawowym stadium rozwoju, dlatego tak ważna jest rola nauczycieli i rodziców, aby zapobiec negatywnemu oddziaływaniu Internetu na dziecko tak, aby jak najszerszej rozwijać jego wiedzę, ale nie zatracić podstawowych wartości.

2. Metodologia badań własnych

Celem prowadzonych badań było uzyskanie odpowiedzi na wiele pytań pozwalających na rozpoznanie, w jaki sposób Internet wpływa na wychowanie młodego człowieka: jakie korzyści i zagrożenia wynikają z codziennego wykorzystywania tego medium, czy użytkownik zdaje sobie z nich sprawę, czy rosnąca popularność Internetu wpływa na sposób spędzania przez dzieci wolnego czasu, gdzie i jak często z Internetu one korzystają [Noga 2006]. Uzyskanie odpowiedzi na postawione wyżej pytania pozwoli ukazać uwarunkowania wychowawcze Internetu.

Badania w formie ankiet zostały przeprowadzone w maju 2006 r. Badaniami zostały objęte trzy szkoły podstawowe z terenu gminy Żabno: Szkoła Podstawowa im. Stefanii Łackiej w Gorzycach, Szkoła Podstawowa w Niecieczy oraz Szkoła Podstawowa w Sieradzy. Do badań zostało wybranych 78 dzieci uczęszczających do V i VI klasy, ponieważ zwrócono uwagę na fakt, iż wiek dorastania uczniów klas V i VI charakteryzuje się wzmożonym rozwojem fizycznym i psychicznym, doprowadzającym do osiągnięcia dojrzałości. W tym okresie następują decydujące zmiany w strukturze procesów psychicznych i formach działalności dziecka, takich jak ilościowy i jakościowy wzrost sprawności i wydolności umysłowej, aktywizacja nowych zainteresowań i wzrost znaczenia procesów emocjonalnych pobudzających do działania i umożliwiających wartościowanie bodźców świata zewnętrznego i własnego postępowania [Noga 2000]. Na tym etapie rozwoju młodego człowieka wzrastają możliwości uczenia w zakresie własnej edukacji. To było jednym z głównych powodów doboru tej grupy uczniów.

W skład badanej grupy 78 uczniów w wieku 12 i 13 lat weszło 43 uczniów klas piątych i 36 uczniów klas szóstych. 26 dzieci spośród badanych uczniów uczęszcza do Szkoły Podstawowej w Sieradzy, 28 – do Szkoły Podstawowej w Gorzycach, a 24 – do Szkoły Podstawowej w Niecieczy. W szkole w Sieradzy klasa piąta liczy 15 osób, a szósta 11 osób, w Gorzycach do klasy piątej uczęszcza 13 osób, natomiast w klasie szóstej jest 15 osób. W Niecieczy klasa piąta liczy 13 osób, w szóstej jest 11 osób. W dniu wypełniania ankiety frekwencja uczniów wyniosła 100%. Szkoły, na terenie których zostały przeprowadzone badania, są małymi, wiejskimi placówkami oświaty usytuowanymi w gminie Żabno. Szkoła Podstawowa w Sieradzy liczy 86 uczniów, do Szkoły Podstawowej w Gorzycach uczęszcza 71 uczniów, natomiast do Szkoły Podstawowej w Niecieczy 67 uczniów. Wszyscy badani są mieszkańcami miejscowości zamieszkiwanych przez mniej niż 1500 osób.

Przygotowana ankieta zawierała 24 pytania. Większość z nich, bo aż 22, to pytania zamknięte, w tym 15 pytań alternatywnych, w których możliwe były dwie odpowiedzi: „tak” lub „nie” oraz 4 pytania półotwarte z różnymi wariantami odpowiedzi. Dzieci w pytaniach zamkniętych dokonywały wyboru, w dwóch pytaniach otwartych wyrażały własne upodobania i poglądy, udzielając odpowiedzi.

W celu uzyskania wiarygodniejszych odpowiedzi przeprowadzono wywiad ukryty wśród uczniów Szkoły Podstawowej w Sieradzy. Poprzez bezpośrednią rozmowę z uczniami można było rozpoznać, na ile Internet jest ważny w ich życiu. Jakie są możliwości podłączenia łącza internetowego w tak małej miejscowości i czy dzieci potrafią oraz czy lubią korzystać z Internetu? Rozmowa z dziećmi umożliwiła poza tym uzyskanie dodatkowych informacji przydatnych do analizy pod kątem uwarunkowań wychowawczych Internetu.

Ankiety przeprowadzone zostały anonimowo, co z pewnością wpłynęło korzystnie na prawdziwość odpowiedzi. Przed przystąpieniem do udzielania odpowiedzi uczniowie zostali poproszeni o dokładne przeczytanie pytań oraz o udzielenie szczerych odpowiedzi. Ankiety po wypełnieniu zostały złożone prowadzącej badania. Na podstawie odpowiedzi udzielonych w ankiecie dokonano niezbędnych zestawień tabelarycznych będących podstawą do przeprowadzenia analiz.

3. Internet w opinii badanych

Badania zostały wykonane na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród 78 uczniów piątej i szóstej klasy szkoły podstawowej. Badaniami objęto: 42 uczniów klasy piątej (53,85% badanych), w tym 24 chłopców (30,77% badanych) oraz 18 dziewcząt (23,08% badanych) i 36 uczniów klasy szóstej (46,15% badanych) w tym 17 chłopców (21,79% badanych) oraz 19 dziewcząt (24,36% badanych). Powyższe dane obrazuje tabela 1.

Tabela 1. Podział badanej grupy na klasy

Klasa	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
V	24	30,77	18	23,08	42	53,85
VI	17	21,79	19	24,36	36	46,15
Razem:	41	52,56	37	47,44	78	100,00

Wszyscy uczniowie uczęszczają do szkół w miejscowościach o liczbie mieszkańców nieprzekraczającej 1500 osób. Minimalne różnice wiekowe nie powodują dysproporcji pomiędzy klasami, dlatego też nie dokonywano podziału na klasy w zestawieniach wyników przeprowadzonych ankiet.

Tabela 2. Podział badanej grupy ze względu na płeć

Płeć	Liczba	%
Dziewczęta	37	47,44
Chłopcy	41	52,56
Razem:	78	100,00

Ze względu na płeć badaną populację podzielono na dziewczęta i chłopców. Ankietę wypełniło 37 dziewcząt (47,44% badanych) oraz 41 chłopców (52,56% badanych). Podział populacji wg płci obrazuje tabela 2.

W tabeli 3 zostały przedstawione dane dotyczące posiadania komputera przez ankietowanych. Wśród przebadanych 78 uczniów szkół podstawowych 70,51% z nich deklaruje, że posiada dostęp do komputera w domu, a 29,49% – że go nie ma. Wynika z tego, że komputer staje się coraz popularniejszym sprzętem w domowym wyposażeniu, ponieważ nawet w tak małych miejscowościach duży odsetek badanych posiada w domu komputer.

Tabela 3. Posiadanie komputera przez badanych

Czy masz komputer w domu?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	29	37,18	26	33,33	55	70,51
Nie	12	15,38	11	14,10	23	29,49
Razem:	41	52,56	37	47,43	78	100,00

Zdecydowanie ponad połowa, bo aż 61,54% badanych uczniów nie posiada w domu połączenia z Internetem. 38,46% dzieci spośród analizowanej grupy posia-

da Internet w domu. Badania zostały przeprowadzone w małych miejscowościach, można więc przypuszczać, że w dużych miastach dostęp do Internetu jest bardziej powszechny. Wyniki ankiety dotyczące dostępu do Internetu zostały przedstawione w tabeli 4.

Tabela 4. Dostęp do Internetu z komputerów osób badanych

Czy twój komputer posiada dostęp do Internetu?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	18	23,08	12	15,38	30	38,46
Nie	23	29,49	25	32,05	48	61,54
Razem:	41	52,57	37	47,43	78	100,00

Mimo iż tylko 30 uczniów (38,46% badanych) deklaruje dostęp do Internetu w domu, większość dzieci potrafi obsługiwać to elektroniczne medium. Wśród ankietowanych aż 74 osoby (94,87% badanych) deklarują umiejętność wyszukiwania informacji w Internecie. Zaledwie 4 osoby (5,13% badanych) uznały, iż nie umieją pozyskać elektronicznej informacji. Umiejętność wyszukiwania informacji w Internecie przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Umiejętność wyszukiwania informacji w Internecie

Czy potrafisz wyszukiwać informacje w Internecie?	chłopcy		dziewczęta		razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	37	47,44	37	47,44	74	94,87
Nie	4	5,13	0	0,00	4	5,13
Razem:	41	52,57	37	47,44	78	100,00

Tabela 6 przedstawia ulubione zajęcia uczniów podczas pracy przy komputerze. Wynika z niej, że najbardziej Internet i gry komputerowe zafascynowały najmłodsze pokolenie [Noga 2005]. Spośród 78 przebadanych dzieci aż 26 (33,33%) odpowiedzi wskazywały na te formy spędzania czasu przy komputerze. Sieć internetowa służy także młodym uczestnikom do nauki – 12 twierdzących odpowiedzi (15,38% badanych) oraz rozmowy ze znajomymi – 12 osób zaznaczyło tę odpowiedź (15,38% badanych). Dziewczęta wolą Internet, natomiast dla chłopców najatrakcyjniejszą formą spędzania czasu przy komputerze są gry komputerowe. Wśród przebadanych uczniów 13 chłopców (16,67% badanych) oraz 13 dziewcząt (16,67% ba-

danych) wybrało Internet, jednakże właśnie to gry komputerowe okazały się wśród chłopców najpopularniejszą formą wykorzystywania komputera. Zdecydowana większość ankieterów wskazała gry komputerowe w pytaniu „Co najbardziej lubisz robić przy komputerze?” Dla porównania, jeżeli 18 chłopców (23,08 % badanych) woli grać na komputerze, to 5 chłopców się uczy (6,41% badanych), a czterech rozmawia ze znajomymi za pomocą Internetu (5,13% badanych).

Tabela 6. Ulubione sposoby spędzania czasu przy komputerze

Co najbardziej lubisz robić, pracując przy komputerze?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Uczyć się	5	6,41	7	8,97	12	15,38
Rozmawiać ze znajomymi	4	5,13	8	10,26	12	15,38
Korzystać z Internetu	13	16,67	13	16,67	26	33,33
Grać	18	23,08	8	10,26	26	33,33
Inne	1	1,28	1	1,28	2	2,56
Razem:	41	52,57	37	47,44	78	100,00

Na pytanie dotyczące dostępu do Internetu w szkolnej pracowni komputerowej wszyscy ankieterzy odpowiedzieli twierdząco. Wyniki ankiety dotyczące tego pytania przedstawia tabela 7.

Tabela 7. Dostęp do Internetu w szkolnej pracowni komputerowej

Czy w Twojej szkolnej pracowni komputerowej jest Internet?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	41	52,56	37	47,44	78	100,00
Nie	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Razem:	41	52,56	37	47,44	78	100,00

Badania wykazały, że ponad połowa ankieterów korzysta z Internetu w szkole, bo aż 46 osób (58,97% badanych), natomiast 23 uczniów (29,49% badanych)

surfuje po sieci w domu. Kafejka internetowa jest najmniej popularnym sposobem dostępu do sieci na wsi – tylko jedna osoba wybrała taką odpowiedź. Z wywiadu przeprowadzonego wśród dzieci wynika, że najpopularniejszym dostawcą Internetu w miejscowości Sieradz jest Telekomunikacja Polska S.A. Koszty połączenia z siecią są stosunkowo wysokie (ze względu na brak konkurencji w dostawie Internetu), stąd mogą wynikać ograniczenia w dostępie do Internetu w domu. Informacja o miejscach, w których dzieci korzystają z Internetu, została przedstawiona w tabeli 8.

Tabela 8. Miejsca, w których dzieci najczęściej korzystają z Internetu

Gdzie najczęściej korzystasz z Internetu?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
W domu	15	19,23	8	10,26	23	29,49
W szkole	23	29,49	23	29,49	46	58,97
W kafejce internetowej	0	0,00	1	1,28	1	1,28
U znajomych	3	3,85	5	6,41	8	10,26
Inne	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Razem:	41	52,57	37	47,44	78	100,00

Tabela 9. Częstotliwość korzystania z Internetu wśród badanej grupy

Jak często korzystasz z Internetu?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tylko na lekcjach informatyki	15	19,23	22	28,21	37	47,44
1-2 godziny dziennie	22	28,21	13	16,67	35	44,87
3-5 godzin dziennie	1	1,28	2	2,56	3	3,85
Ponad 5 godzin dziennie	3	3,85	0	0,00	3	3,85
Razem:	41	52,57	37	47,44	78	100,00

Większość ankietowanych twierdzi, że ma dostęp do Internetu wyłącznie na zajęciach z informatyki – taką odpowiedź wskazało 37 osób na 78 ankietowanych, czyli 41,44% badanych. Badania wskazują, że 35 uczniów (44,87% badanych) korzysta z Internetu 1–2 godziny dziennie. Jest to częstotliwość możliwa do zaakceptowania. Niestety, 3 osoby wytypowały trzecią odpowiedź. Korzystają one z Internetu 3-5 godzin dziennie (3,85% badanych), co stanowi już zagrożenie wpływu elektronicznego medium na rozwój młodego człowieka. Trzech chłopców spędza dziennie w sieci ponad 5 godzin, co wskazuje na pierwsze oznaki uzależnienia od elektronicznego środka przekazu informacji. Z obserwacji nauczycieli informatyki wynika, iż dzieci bardzo lubią korzystać z Internetu – przykładem są kółka informatyczne, na których dzieci potrafią stracić rachubę czasu spędzonego w sieci. Dostęp do Internetu na zajęciach, czy też w domu, w wymiarze 1–2 godzin dziennie nie jest w dzisiejszym świecie niczym szczególnym. Niestety, jednak nawet w tak małych miejscowościach znalazły się osoby, którym Internet wypełnia bardzo dużo czasu, przybliżając do uzależnienia od korzystania z sieci. Częstotliwość korzystania z Internetu przedstawia tabela 9.

Tabela 10 przedstawia serwisy internetowe, z jakich najczęściej korzystają ankietowani. Najwięcej spośród badanych, bo aż 44,87%, korzysta najczęściej ze stron

Tabela 10. Zestawienie najbardziej popularnych serwisów internetowych

Z jakich serwisów internetowych korzystasz najczęściej?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Czaty	0	0,00	1	1,28	1	1,28
Serwisy z grami	12	15,38	9	11,54	21	26,92
Strony www	20	25,64	15	19,23	35	44,87
Poczta e-mail	3	3,85	5	6,41	8	10,26
Komunikatory internetowe	6	7,69	7	8,97	13	16,67
Razem:	41	52,56	37	47,43	78	100,00

www. Na drugim miejscu pod względem częstotliwości korzystania plasują się serwisy internetowe z grami. Najczęściej wybiera je 26,92% badanych. Stosunkowo wysoką popularnością cieszą się też komunikatory internetowe, 16,67% ankietowanych wskazało je jako najczęściej wykorzystywane serwisy. Jedynie 8 z 78 uczniów wskazało na pierwszym miejscu pocztę e-mail, a tylko 1 osoba wskazała czaty (stanowi to odpowiednio 10,26% i 1,28%).

W odpowiedzi na pytanie o ulubioną stronę internetową najczęściej padła odpowiedź: www.google.pl. Takiej odpowiedzi udzieliło 20,51% ankietowanych. Na

drugim miejscu znalazły się strony www.onet.pl i www.spelle.pl, obydwie po 8,97%. Kolejne miejsca zajęły: www.allegro.pl, www.gry.pl, www.gry.online.pl, www.interia.pl. Wśród pojedynczych odpowiedzi znalazło się również wiele innych stron www, które jednak nie zmieniły ogólnego trendu korzystania najczęściej z wyszukiwarek, serwisów z grami oraz informacyjnych portali internetowych. Dane dotyczące ulubionych stron www zostały przedstawione szczegółowo w tabeli 11.

Tabela 11. Ulubione strony www

Jaka jest Twoja ulubiona strona internetowa?	liczba	%
www.google.pl	16	20,51
www.onet.pl	7	8,97
www.spelle.pl	7	8,97
www.allegro.pl	5	6,41
www.gry.pl	4	5,13
www.gry.online.pl	3	3,85
www.interia.pl	2	2,56
www.miniclip.pl	2	2,56

Na pytanie „Czy zdarza Ci się korzystać z Internetu dłużej, niż to wcześniej zaplanowałeś?” 39 osób (50,00%) odpowiedziało „niekiedy”. Z tej samej grupy osób 31 (39,74%) deklaruje, że nigdy lub prawie nigdy nie korzysta z Internetu dłużej niż wcześniej sobie założy. Natomiast po 4 osoby (po 5,13%) stwierdziło odwrotnie: że często i bardzo często spędzają w sieci więcej czasu niż to sobie wcześniej zaplanowały. Odpowiedzi na powyższe pytanie ujęto w tabeli 12.

Tabela 12. Planowanie czasu spędzonego w sieci

Czy zdarza Ci się korzystać z Internetu dłużej niż to wcześniej zaplanowałeś?	Chłopcy		Dziewczeta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Bardzo często	4	5,13	0	0,00	4	5,13
Często	3	3,85	1	1,28	4	5,13
Niekiedy	19	24,36	20	25,64	39	50,00
Nigdy lub prawie nigdy	15	19,23	16	20,51	31	39,74
Razem:	41	52,57	37	47,43	78	100,00

Wyszukiwanie informacji w Internecie nie zawsze kończy się oczekiwanym przez użytkownika rezultatem. Wyszukiwarki w odpowiedzi na zadane pytanie znajdują strony, których tematyka jest daleka od poszukiwanej informacji. Często strony podawane przez wyszukiwarke podczas otwierania przekierunkowują użytkownika do podstron o zupełnie innej treści. Spośród badanych użytkowników Internetu aż 50% potwierdza wyświetlenie stron o zupełnie innej treści niż wyszukiwane. Odstępstwo od innych statystyk wskazujących na jeszcze większy odsetek problemów związanych z precyzyjnym wyszukiwaniem informacji można tutaj wytłumaczyć faktem, że szkolne pracownie komputerowe wyposażone są w programy blokujące otwieranie stron internetowych o treści zawierającej przemoc czy pornografia. Statystyki dotyczące wyszukiwania informacji zawarto w tabeli 13.

Tabela 13. Użytkownicy napotyający problemy związane z prawidłowym wyszukiwaniem informacji

Czy zdarza Ci się, aby podczas wyszukiwania informacji w Internecie wyświetliła się strona o tematyce innej niż wyszukiwana?	Chłopcy		Dziewczeta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	19	24,36	20	25,64	39	50,00
Nie	22	28,21	17	21,79	39	50,00
Razem:	41	52,57	37	47,43	78	100,00

Tabela 14. Wykorzystywanie przez ankietowanych Internetu do komunikacji

Czy lubisz się komunikować ze znajomymi przez Internet?	Chłopcy		Dziewczeta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	32	41,03	26	33,33	58	74,36
Nie	9	11,54	11	14,10	20	25,64
Razem:	41	52,57	37	47,43	78	100,00

Wśród 78 przebadanych dzieci zdecydowana większość, bo aż 58 uczniów (74,36% badanych) lubi komunikować się ze znajomymi przez Internet. Zaledwie 20 osób (25,64% badanych) nie lubi rozmawiać ze znajomymi przy wykorzystaniu komunikatorów internetowych. Zdecydowanymi zwolennikami komunikacji za pomocą Internetu są chłopcy, ponieważ aż 32 z nich (41% badanych) lubi się komuni-

kować ze znajomymi przez Internet, a tylko 9 osób woli inny sposób komunikacji. Dziewczęta rzadziej komunikują się elektronicznie – ten fakt potwierdza 26 uczennic (33,33%), za pomocą Internetu ze znajomymi nie lubi komunikować się 11 dziewcząt, co stanowi (14,10%). Dane dotyczące komunikowania się przez Internet zostały zawarte w tabeli 14.

Na pytanie „Czy nawiązujesz nowe znajomości przez Internet?” negatywnie odpowiedziało 52 uczniów (66,67%) spośród 78 ankietowanych. Pozostałe 26 osób (33,33%) potwierdziło jednak wykorzystywanie Internetu do zawierania nowych znajomości. Taka tendencja wykorzystywania Internetu przez młodych użytkowników sieci może niepokoić, ponieważ nigdy nie wiadomo czy osoba znajdująca się po drugiej stronie monitora pisze prawdę i jest tym, za kogo się podaje. Zestawienie liczbowe odpowiedzi znajduje się w tabeli 15.

Tabela 15. Wykorzystywanie Internetu do nawiązywania nowych znajomości

Czy nawiązujesz nowe znajomości przez Internet?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	14	17,95	12	15,38	26	33,33
Nie	27	34,62	25	32,05	52	66,67
Razem:	41	52,57	37	47,43	78	100,00

Dane dotyczące spędzania wolnego czasu umieszczono w tabeli 16. Wynika z nich, iż dzieci najchętniej czas wolny spędzają na spotkaniach z przyjaciółmi – 34 osoby ankietowane (43,59%) wybrały taką właśnie odpowiedź i były to głównie dziewczęta (28,21%). Dla chłopców komputer wypełnia czas wolny na równi ze spotkaniami z przyjaciółmi. Obydwa warianty znalazły wśród chłopców po 12 odpowiedzi pozytywnych (15,38%). Chłopcy również chętnie spędzają czas pozaszkolny na grze w piłkę – 8 z ankietowanych (10,26%), wybierając odpowiedź „inne” wskazało właśnie to ulubione zajęcie. Komputer zajmuje drugie miejsce wśród ulubionych sposobów spędzania wolnego czasu – 17 potwierżeń, tj. 21,79% osób badanych. Ta statystyka pokazuje jak mocno życie współczesnego człowieka jest zdominowane przez wirtualny świat.

Odpowiedzi na pytanie „Czy Internet pomaga Ci w nauce?” znajdują się w tabeli 17. Wynika z nich, że aż 88% badanych wykorzystuje Internet jako narzędzie pomocne w nauce. Interesujące jest to, że częściej chłopcy (44,87%) wykorzystują Internet do nauki. Dziewczęta częściej zaprzeczają, jakoby Internet był narzędziem pomocnym w nauce, ale niewielka różnica może wynikać z faktu, iż wśród ankietowanych więcej chłopców niż dziewcząt posiada w domu Internet (patrz tabela 4). Jednak dziewczęta również szukają pomocy naukowych w Internecie, co potwierdza 37,18% z nich.

Tabela 16. Ulubione sposoby spędzania wolnego czasu

Jaki jest Twój ulubiony sposób spędzania wolnego czasu?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Telewizor	6	7,69	5	6,41	11	14,10
Komputer	12	15,38	5	6,41	17	21,79
Książka	3	3,85	4	5,13	7	8,97
Spotkania z przyjaciółmi	12	15,38	22	28,21	34	43,59
Inne (sport)	8	10,26	1	1,28	9	11,54
Razem:	41	52,56	37	47,44	78	100,00

Tabela 17. Internet jako pomoc naukowa

Czy Internet pomaga ci w nauce?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	35	44,87	29	37,18	64	82,05
Nie	6	7,69	8	10,26	14	17,95
Razem:	41	52,56	37	47,44	78	100,00

Do wyszukiwania potrzebnych w szkole informacji uczniowie najczęściej wykorzystują komputer. Tak odpowiedziało 39 osób (50% badanych). Niemniej jednak książka nadal stanowi ważne źródło informacji dla młodego człowieka, ponieważ 25 osób (32,05% badanych) potwierdziło, że szuka informacji potrzebnych w trakcie nauki w szkole, korzystając z książek. Jednak zarówno dziewczęta (21,79%), jak i chłopcy (28,21%) najczęściej korzystają z Internetu, chcąc zaspokoić potrzebę pozyskiwania nowych informacji podczas kształcenia się. Z przeprowadzonych badań wynika jednak, że więcej chłopców niż dziewcząt korzysta z elektronicznej informacji.

Tabela 18. Najczęściej wykorzystywane przez uczniów źródła informacji

Jakie źródło wykorzystujesz najczęściej do wyszukiwania potrzebnych informacji?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Książka	9	11,54	16	20,51	25	32,05
Czasopismo	5	6,41	2	2,56	7	8,97
Internet	22	28,21	17	21,79	39	50,00
Inne	5	6,41	2	2,56	7	8,97
Razem:	41	52,57	37	47,42	78	100,00

Spośród 78 ankietowanych uczniów połowa potwierdza, iż rodzice wyznaczają im czas pracy przy komputerze. Dwadzieścia jeden dziewcząt (26,92%) deklaruje, że ten czas jest ograniczony. Chłopcy częściej mają swobodniejszy dostęp do komputera niż dziewczęta. Z przeprowadzonych badań wynika, że nieznacznie więcej chłopców (29,49%) może korzystać z komputera bez ograniczeń. Ta część ankiet zobrazowana została w tabeli 19.

Tabela 19. Ograniczanie przez rodziców czasu spędzonego przy komputerze

Czy rodzice określają Twój czas pracy przy komputerze?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	18	23,08	21	26,92	39	50,00
Nie	23	29,49	16	20,51	39	50,00
Razem:	41	52,57	37	47,43	78	100,00

Zdania uczniów na temat kontroli ich aktywności w Internecie przez rodziców są podzielone, niemniej jednak większość ankietowanych dzieci, bo aż 46 osób (58,97%) twierdzi, że rodzice nie sprawdzają stron internetowych, z których korzystają. Zarówno chłopcy (34,62% badanych) jak i dziewczęta (24,36% badanych), zaprzeczają, że rodzice przeglądają historię odwiedzanych przez nich stron. Rodzice częściej kontrolują pracę dziewcząt (23,08%) w wirtualnej przestrzeni. Chłopcy (17,95% badanych) są rzadziej rozliczani z pracy w sieci. Powyższe dane zostały zobrazowane w tabeli 20.

Tabela 20. Nadzorowanie przez rodziców aktywności dzieci w Internecie

Czy rodzice sprawdzają, z jakich stron internetowych korzystasz?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	14	17,95	18	23,08	32	41,03
Nie	27	34,62	19	24,36	46	58,97
Razem:	41	52,57	37	47,44	78	100,00

Częstotliwość stosowania przez rodziców zakazu korzystania z Internetu została przedstawiona w tabeli 21. Z analizy wynika, że niespełna połowa rodziców stosuje kary w postaci zakazu korzystania z Internetu przez dzieci (42,31%). Spośród ankietowanych, chłopcy (21,79%) częściej doświadczają zakazu pracy w sieci niż dziewczynki (20,51%). Może to wynikać z faktu, że więcej chłopców wśród ankietowanych dzieci posiada w domu komputer.

Tabela 21. Zakaz korzystania z Internetu

Czy masz czasem zakaz korzystania z Internetu?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	17	21,79	16	20,51	33	42,31
Nie	24	30,77	21	26,92	45	57,69
Razem:	41	52,56	37	47,43	78	100,00

Tabela 22. Regularność korzystania z Internetu

Czy korzystasz z Internetu regularnie?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	14	17,95	9	11,54	23	29,49
Nie	27	34,62	28	35,90	55	70,51
Razem:	41	52,57	37	47,44	78	100,00

Informacje o regularności korzystania z Internetu zawarte są w tabeli 22. Przeprowadzona analiza wykazuje, że dzieci w małych miejscowościach nie korzystają regularnie z Internetu. Ponad połowa dzieci (70,51% badanych) korzysta z Internetu tylko w razie potrzeby, natomiast 29,49% badanych korzysta systematycznie z Internetu. Więcej chłopców (17,95%) niż dziewcząt (11,54%) regularnie spędza czas w sieci.

„Czy Twoim zdaniem w Internecie znajdują się treści, które niekorzystnie wpływają na Ciebie?” Odpowiedzi na to pytanie zamieszczone zostały w tabeli 23. Informacja w niej zawarta pokazuje, iż dzieci nie zdają sobie sprawy z niebezpieczeństw, jakie niesie ze sobą Internet. Aż 53 osoby (67,95%) spośród 78 ankietowanych sądzi, że nie ma w Internecie treści, które wpływałyby na nich niekorzystnie. Negatywnych treści w sieci nie dostrzega 29 chłopców (37,18%) i 24 dziewczęta (30,77%). Zaledwie 13 dziewcząt (16,67%) i 12 chłopców (15,38%) zdaje sobie sprawę, iż w Internecie mogą się znajdować treści wypaczające spojrzenie na świat. Większość ankietowanych korzysta z Internetu w pracowni komputerowej, gdzie sprzęt wyposażony jest w filtry ochronne. Program blokuje też strony o niedozwolonej tematyce, wyświetlając uczniom komunikat, że dostęp do nich jest zabroniony. Więcej chłopców niż dziewczynek zaprzecza istnieniu w sieci treści deprawujących. W wielu ankietach początkowo zaznaczono odpowiedź „tak”, a następnie skreślono ją bądź wymazano korektorem. Powodem takiej decyzji mogło być kolejne pytanie, w którym dzieci miały wymienić treści oddziałujące na nich niekorzystnie.

Tabela 23. Treści w Internecie niekorzystnie wpływające na użytkowników

Czy Twoim zdaniem w Internecie znajdują się treści, które niekorzystnie wpływają na Ciebie?	Chłopcy		Dziewczęta		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	12	15,38	13	16,67	25	32,05
Nie	29	37,18	24	30,77	53	67,95
Razem:	41	52,56	37	47,44	78	100,00

Pytanie 24 nawiązywało do poprzedniego pytania. Ankietowani mieli za zadanie wskazać, jakie treści znajdujące się w Internecie wpływają na nich niekorzystnie. Dzieci, które zdawały sobie sprawę z występowania w Internecie treści niekorzystnie wpływających na nie same, najczęściej udzielały następujących odpowiedzi:

- „informacje o zabijaniu”,
- „informacje o czyjejs śmierci”,
- „strony z różnymi brzydkimi słowami i inne”,
- „strony nie dla dzieci”,
- „treści dla dorosłych, niedozwolone dla dzieci”,
- „nieładne strony internetowe, które czasem włącza się zamiast tych, które chcę”,
- „może osoba nieznaną być złą osobą”,
- „różne reklamy”.

Dużo dzieci zaznaczających odpowiedź potwierdzającą występowanie treści negatywnych w Internecie nie podawało przykładów treści gorszących, niemniej jednak wśród wymienionych znalazły się strony, które mogą zniekształcić psychikę młodego człowieka i wpłynąć niekorzystnie na jego zachowanie.

Podsumowanie

We współczesnym świecie nie możemy uniknąć starcia z potężnym medium, jakim jest Internet. Szybki rozwój technik komputerowych, a wraz z nimi błyskawiczna ekspansja sieci internetowej dają szereg możliwości wykorzystania ich z pożytkiem dla rozwoju młodego pokolenia. Komputer i Internet zawierają w sobie ogromny potencjał wychowawczy, oczywiście pod warunkiem ich odpowiedniego wykorzystania. Z drugiej strony, szeroki dostęp do nie zawsze sprawdzonych informacji, zawartych w wirtualnym świecie, może nieść pewne zagrożenia, szczególnie jeśli odbiorcami tych treści są ludzie młodzi, rozwijający jeszcze sferę swoich zain-

teresowań, poglądów oraz kształtujący swój stosunek do świata. Niekontrolowane użytkowanie sieci (np. zbyt duża ilość czasu spędzona w Internecie, przeglądanie niedozwolonych treści) może trwale zniekształcać psychikę młodej osoby. Ważne jest więc, by stworzyć dzieciom takie warunki, aby korzystanie z udogodnień Internetu przynosiło im jak najwięcej korzyści, nie będąc jednocześnie przeszkodą na drodze do rozwoju.

W świetle wspomnianych w niniejszej pracy zagrożeń płynących z Internetu, szczególnego znaczenia nabiera problem odpowiedzialnego kształcenia informatycznego. Wyzwaniem dla edukacji powinno stać się zatem dążenie do tego, aby w procesie edukacyjnym pojawiały się treści prozdrowotne, mające na celu wykształcenie w uczniach nawyku takiego posługiwania się komputerem i Internetem, aby nie zagrażały one z jednej strony zdrowiu młodego człowieka, z drugiej – jego kontaktem międzyludzkim. Wydaje się również, że w kontekście coraz szerszego dostępu do Internetu w domach, pojawia się potrzeba uświadamiania rodziców na temat różnorodnych zagrożeń wynikających z niekontrolowanego korzystania z Internetu, mogących prowadzić nawet do uzależnień.

Bibliografia

- Noga H. (2000), *Wybrane psychologiczne aspekty użytkowania aplikacji komputerowych*, Poznań.
Noga H. (2005), *Bohaterowie gier komputerowych – implikacje pedagogiczne*, Kraków.
Noga H. (2006), *Wybrane aspekty edukacji informatycznej dzieci i młodzieży* [w:] *Technika-informatyka-edukacja. Teoretyczne i praktyczne problemy edukacji informatycznej*, red. W. Walat, Rzeszów.